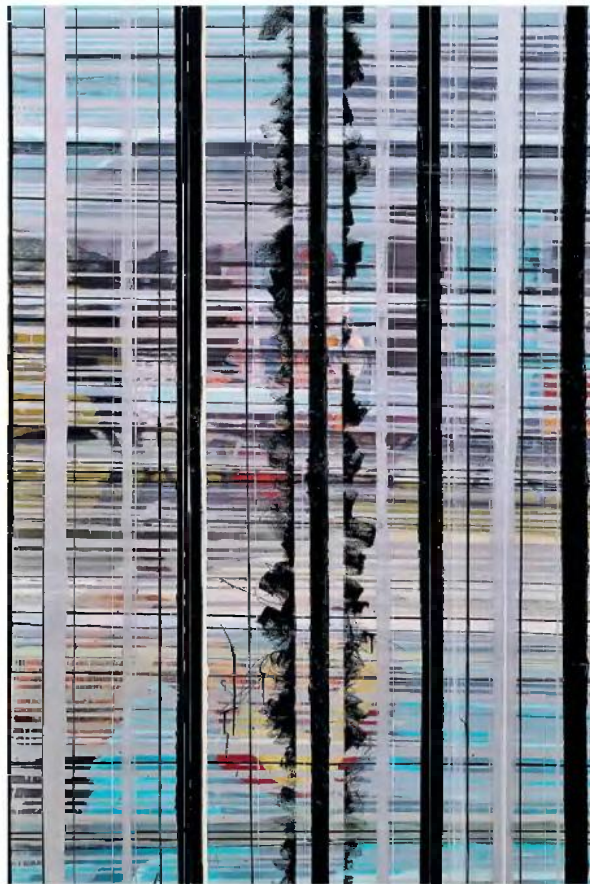

1. Η ΔΙΩΞΗ ΤΗΣ ΑΠΟΛΑΥΣΗΣ

Μέσο: . . . . . ΑΥΓΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 25/07/2021 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 25/07/2021

Σελίδα: 26

«Οικογενειακή στιγμή 2», 2011- 1016, μικτή τεχνική σε καμβά, 181 x 120 εκ.

Η δίωξη της

Της
ΚΩΣΤΟΥΛΑΣ ΜΑΚΗ*

ΖΥΛ ΜΙΣΛΕ, *Η Μάγισσα*, μετάφραση:
Έφη Κορομπλά, εισαγωγή: Ανδρονίκη Διαλέτη,
Μορφωτικό Ίδρυμα *Εθνικής Τραπέζης*, σελ. 492

«[...] χρειάστηκε η ίδια η κόλαση να φανεί σαν ένα καταφύγιο, ένα άσυλο, απέναντι στην κόλαση αυτού του εδώ του κόσμου» (σ. 133).

Ο Ζυλ Μισλέ, εμβληματικός ιστοριογράφος του 19^{ου} αιώνα, ανθίσταται σε εύκολες κατατάξεις, καθώς έχει χαρακτηριστεί, όπως επισημαίνει η Ανδρονίκη Διαλέτη, ρομαντικός σοσιαλιστής αλλά και «απολιτικό φιλελεύθερος». Παράλληλα, έχει εξαιρετικό ενδιαφέρον η χρήση του αρχαϊκού υλικού στα έργα του, όπου καθώς το αξιοποιεί προβαίνει σε ποικίλες παραποιήσεις, κινούμενος συχνά στα όρια του ιστορικού δοκιμίου και της λογοτεχνίας. Το μεταφραστικό επίτευγμα της Έφης Κορομπλά καθιστά το βιβλίο *Η Μάγισσα* απολαυστικό στην ανάγνωσή του, συνθέτοντας νέες ερμηνευτικές επανεγγραφές στην ιστορικότητα της Μάγισσας.

Δεινός συγγραφέας ο Μισλέ, επανερμηνεύει το μεσαιωνικό παρελθόν, δίνοντας έμφαση στον ριζοσπαστικό μετασχηματισμό των κοινωνικών πρακτικών και αναδεικνύοντας την ιστορικότητα των συμβάντων. Στο βιβλίο, καθώς εξετάζονται διεξοδικά οι διαδικασίες των διώξεων των Μαγισσών, παραπι-

ρείται μια εξιδανικευμένη κατασκευή του λαού που συνοδεύεται από αυστηρή αντικληρική κριτική.

Ως πανεπόπιτες αφηγητές ο συγγραφέας οικοδομεί ένα ιστορικό μυθιστόρημα, στο οποίο τα όρια ανάμεσα στην πραγματικότητα και την εικασία, σε αντιστοιχία με τις επιδράσεις του ρομαντισμού, αφήνονται στην ευθύνη των αναγνωστών. Το κινήγι των μαγισσών επανεγγράφεται διαρκώς, με την ανάδειξη των πολιτικών και λογοθετικών επιδράσεων, με συνεχείς ασυνέχειες και διάχυτη ειρωνεία. Στην ανάλυσή του ο Μισλέ επανεξετάζει τη διπολικότητα φύσης-πολιτισμού, ορθού λόγου και δεισιδαιμονίας, ελευθερίας-ανελευθερίας, καθώς επίσης και τις έμφυλες βιαιότητες του μεσαίωνα. Η δίωξη της απόλαυσης έχει μεγάλη χρονική διάρκεια:

«Επί δέκα ολόκληρους αιώνες ένας μαρσμός [...] κράτησε τον Μεσαίωνα [...] σε μια ενδιάμεση κατάσταση, μεταξύ ύπνου και ξύπνιου, κάτω από την επιρροή ενός αποκαρδιωτικού, ανυπόφορου φαινομένου, του σπασμού της ανίας που λέγεται 'χασμουρητό'» (σ. 231).

Ο σκοταδισμός του Μεσαίωνα μετατρέπει την μάγισσα σε πολύσημη αντιστασιακή φιγούρα, και πρωταγωνίστρια σε κερναβελικά όργια πλούσιων και φτωχών, με διαφορετικές εκκινήσεις. Μέτοχος του σοσιαλιστικού ρομαντισμού ο Μισλέ, θεωρεί τη μαγεία αδιάσπαστο στοιχείο της λαϊκής κουλτούρας, την οποία η εκκλησία θέλει να εξαφανίσει. Σε αντιστοιχία με την οπτική του Ροϊδη για τις μάγισσες, ο Μισλέ τις βλέπει συνδεδεμένες με τη μητέρα-φύση και τη γνώση, συνεχιζτριες του Πάνα, της Μίδειας,

1. Η ΔΙΩΞΗ ΤΗΣ ΑΠΟΛΑΥΣΗΣ

Μέσο: . . . . . ΑΥΓΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 25/07/2021 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 25/07/2021

Σελίδα: 31

«Κλυτηγός», Χ.Χ.,
μικτή τεχνική,
27 x 14 x 11 εκ.

απόλαυσης

της Σίβυλλας, ενώ το σατανικό στοιχείο συνδέεται με θετικά χαρακτηριστικά, όπως ο ερωτισμός, η γνώση, η επιστήμη, η μνήμη και το διονυσιακό στοιχείο.

Καθώς διαβάζουμε τη *Μάγισσα* σήμερα, γνωρίζοντας τις συνθετικές κατασκευές της στις διάφορες ιστορικές στιγμές, αλλά και στη λογοτεχνική, πολιτισμική και φεμινιστική θεωρία, διαπιστώνεται η λειτουργία του συγγραφέα της ως ιστορικού διαμεσολαβητή ανάμεσα στο παρόν και το παρελθόν, ο οποίος επιθυμεί την ανάδειξη της συλλογικής μνήμης, ως προς τις πράξεις αντίστασης των ανθρώπων απέναντι σε όλες τις πρακτικές ελέγχου των μεσαιωνικών χρόνων. Με αυτούς τους τρόπους, οι μάγισσες εντάσσονται στις διαδικασίες αντίστασης σε όλους τους τύπους απαγορεύσεων και ελέγχων της εκκλησίας. Στις διάφορες ιστορικές στιγμές της μεσαιωνικής ιστορίας, μπορούν να λειτουργήσουν ως θύματα, αλλά και ως θύτες, συμμαχώντας με το κατεστημένο και επιδιώκοντας την εξουσία που θα τους εξασφάλιζε μια άλλη κοινωνική θέση. Τέτοιες κατασκευές του σατανικού, όπως σημειώνει και η Διαλέτη, εντάσσονται σε αυτό που ο Φάξνελντ ονομάζει «σοσιαλιστικό σατανισμό», με τον σατανά να θεωρείται σύμβολο των εργατικών αγώνων και της επανάστασης.

Στο πρώτο μέρος του βιβλίου, ο Μιολέ αναφέρεται στην περίοδο μέχρι τον 14^ο αιώνα, περιγράφοντας τις συναντήσεις του Σαββάτου, οι οποίες, ενώ αρχικά ήταν γιορτές των λαϊκών στρωμάτων κατέληξαν, «εξεγέρσεις της υπαίθρου» (σ. 203) και γιορτές γιορτές της ελίτ. Στο δεύτερο μέρος, ο συγγραφέας

αφηγείται την ένταση των διώξεων μετά τον 15^ο αιώνα και τη δημοφιλία των μαγισσών, που ασκούσαν «έναν απίστευτο τρόπο της φαντασίας» (σ. 271). Σπτηριζόμενος στα δικαστικά αρχεία και ιεροεξεταστικά εγχειρίδια (κάποια από αυτά αποδείχθηκε ότι δεν ήταν γνήσια), ο Μιολέ ασκεί πολεμική κριτική στους φανατικούς της εκκλησίας. «Τα δικαστικά αρχεία γίνονται το αποθετήριο των φωνών των αφανών της ιστορίας» (Διαλέτη, σ. 40). Παρόλ' αυτά, στον Μιολέ παρατηρείται συχνά αυτό που αναφέρεται ως «πατριαρχική τυπολογική ταξινόμηση» (σ. 42) των γυναικείων υποκειμένων, που περιλαμβάνει «όρους θυματοποίησης και παθητικότητας» (σ. 43). Με την επιθυμία του να γίνει φορέας γνώσης της λαϊκής κουλτούρας, η αγάπη του Μιολέ για τις γυναίκες καταλήγει σε εκφορά ενός ρομαντικού ανδρισμού.

Η ιστορική καταγραφή του μαζικού αφανισμού όσων γυναικών κατηγορήθηκαν για μαγεία επανέρχεται συχνά στη φεμινιστική θεωρία, οικοδομώντας όμως τακτικά εξιδανικευμένες κατασκευές των γυναικών, που ταυτίζονται με τη φύση και την αγνότητα. «Στην πραγματικότητα, θρησκεία και επιστήμη, παρά τις όποιες αποκλίσεις και σποραδικές εντάσεις τους, υπήρξαν αλληλοσυμπληρούμενα πεδία ως προς τη διαμόρφωση ενός κυρίαρχου έμφιλου λόγου ο οποίος όριζε το γυναικείο σώμα και πνεύμα ως κατώτερα των αντρικών» (Διαλέτη, σ. 56).

* Η Κωστούλα Μάκη είναι κοινωνική ψυχολόγος